

Žiuli pameta galvą

Gilles
Legardinier

Alma littera

1

Ar jau esate sutikę žmonių, švenčiančių savo skyrybas? Aš esu. Paprastai taip linksminasi daugiausia būsimieji sutuoktiniai. Šeštadieniais girdime, kaip jie pypsena važiuodami su palyda į meriją, o išvakarėse matome besibūriuojančius gatvėse su klouno apdarais ar beveik nuogus. Guviai palaikomi trimitų ir tambūrinų, jie pilkiems vėpsotojams rodo savo džiaugsmą laidodami jaunų viengungių – kartais perkopusių trisdešimt penkerius metus – gyvenimą... Bet kai praėjus mažiau nei metams devyniolika procentų pagal statistiką skiriasi, niekas nebemėto konfeti. Ką gi, Žeromai, taip.

Dvejose pirmose jo vestuvėse aš nedalyvavau, bet trečioje buvau. Trejos vestuvės ir trejos skyrybos sulaukus trisdešimt dvejų – verta suklusti. Patarlė byloja: „Antrąkart skęsdamas jūros nekaltink.“ Liaudies išmintis nesiryžo kalbėti apie trečią kartą.

Tarp mūsų šnekant, jo skyrybų šventė man labiau patiko nei vestuvės. Jokių tuščių burbulų, socialinių kodų, sudie privalomiems dalykams, nebereikia dusinančios suknelės, aukštų kaip uolos batelių – suklypusi gali net užsimušti, aukų

bažnyčios remontui, nevirškinamais padažais paskanintų valgių ir jokių kvailių jo dėdės Žeraro plepalų – jis, beje, nebuvo pakviestas. Susirinko tiesiog tie žmonės, su kuriais jis palaiko tikrus ryšius ir kuriems garbingai pasakė: „Man vėl nepasisekė, bet jūs man labai brangūs.“ Manau, kad buvo net jo pirmoji žmona.

Taigi vieną spalio šeštadienio vakarą atsirandu gražiam būte, pilname žmonių, kurie sukviesti Žeromo iš tikrųjų linksminasi. Dar anksti, gana siurrealistiškoje, bet smagioje aplinkoje jie šypsosi, kalba tarpusavyje, kas ant seilės užėjo, ir visi šneka apie tai, kodėl kam nepavyko, kas ko gailisi. Gali manyti, kad patekai pas „Anoniminius nevykėlius“. Puotą pradėjo Žeromas:

– Ačiū visiems, kad esate čia. Nėra ko švęsti, tik malonumą, kad jus pažįstu. Kiekvienas iš jūsų esate mano gyvenimo dalis. Noriu iš karto patikslinti, kad už dovanas, kurias man dosniai padovanojote, nebus atsilyginta – ypač kai kuriems. Šį vakarą aš jau nebe su gražiu kostiumu, jau nebededu vilčių, kad apmokėsite mano povestuvinę kelionę, beje, net nebeturiu žmonos. Iš pagedimo, į kurį nemaniau esąs linkęs, klausiu savęs, ar šių skyrybų su Mari priežastis nebuvo vien noras praleisti šį vakarą su jumis. Taigi aš viską prisiimu. Dovanoju jums dovaną laikyti mane blogiausiu, pirmu nuo galo, didžiausiu nevykėliu. Jei vieną dieną pasijusite menki, jei kaltinsite save dėl nesėkmių ir pyksite ant savęs, pagalvokite apie mane – nuoširdžiai tikiu, kad jums pasidarys geriau.

Visi nusijuokė, paplojo, paskui viena mergina ėmė pasakoti, kaip ji prieš tris savaites buvo išmesta iš darbo, nes nusikvatojo į akis vienam įsiaudrinusiam ir kibusiam prie jos žmoguiui. Manė, kad tai nestokojantis testosterono prekybi-

ninkas, o jis buvo jos darbdavio stambiausio kliento jaunas ir karštas prezidentas-generalinis direktorius. Bedarbė mirė iš juoko. Ir visi ja pasekė.

Vakaras bėgo labai greitai: nuo vienos asmeninės istorijos prie kitos – žmonės turėjo, ką pasipasakoti. Nekalbėjo nei apie televiziją, nei apie visus tuos tuščius dalykus, kurie neatnešdami naudos pasiglemžia mūsų gyvenimą. Nė vienam nereikėjo gerti, kad taptų juokingas ir gerai jaustųsi. Buvome tarp savų, tarp klystančių žmogiškųjų būtybių. Kai švenčiamas gimtadienis, pergalė ar koks nors laimingas įvykis, tokios atmosferos niekada nebūna. Visuomet ant pjedestalo lieka viena žvaigždė ar sutuoktinių pora, o aplink žiūrovai. Ko gero, smagiau būtų švęsti nesėkmes... Be podiumo, be netikros garbės, tiesiog džiaugtis, kad esame gyvi vienas šalia kito. Tikriausiai apgailstavimų turime daugiau nei pasididžiavimų, kuriais galime pasidalyti. Šiaip ar taip, tą vakarą, kad ir kiek girdėjau apie nesivaržymą, nedrįsau viešai prabilti. Labai bijojau, labai gėdijausi, o galėjau tiek papasakoti. Jei privalėčiau išpažinti viską, ko esu pridirbusi, man reikėtų ne vieno mėnesio, ir dar kalbant greitai...

Atėjau į šį vakarėlį pabūti su Žeromu, viską pamiršti, gerai praleisti laiką ir nenusivyliau. Tačiau tokie dalykai netrukdo likimui jus stebėti. Niekada nežinai, nei kaip, nei kada jis nuspręs jus užgriūti. Mane jis užgriuvo tą vakarą, ir jo pasiuntinys buvo keistas.

Išėjusi į balkoną įkvėpti gryno oro, atsidūriau rūkalių draugijoje, tokių rūkalių, kurie traukia dūmą nuošaliai, slapstydamiesi kaip kokie persekiojami recidyvistai. Buvo tamsu, šaltoka. Žiūrėjau į kvartalą apačioje. Gyvendamas šeštame aukšte Žeromas galėjo gėrėtis vaizdais, atsiveriančiais į sto-

gus ir gretimą parką. Pasirėmiau į aliumininį turėklą. Jis buvo ledinis. Giliai įkvėpiau, bet, juo blogiau man, tai buvo ne tyro oro gurkšnis, o dūmai neaiškaus produkto, kurių rūkė tolėliau stovintis aukštaūgis vyras. Užsikosėjau ir vėl pamėginau sėkmę. Šį kartą pavyko. Visada reikia atkaklumo. Mano plaučius užpildė grynas oras. Ramybė. Girdėjau juoką, kuris sklido iš svetainės ir maišėsi su mingančio miesto šurmuliu. Nugara perbėgo malonios savijautos virpuliukas.

Ėmiau galvoti apie tai, ką patyriau pastaraisiais mėnesiais. Jaučiausi gana gerai, mąstydamą apie tai per atstumą, tarsi tai būtų buvusi kito žmogaus istorija, kurią galėjau tyrinėti abejingai. Neleidau kilti tikriesiems klausimams. Aš niekada jų neišspręsiu. Jų per daug ir jie per tikri. Tiesiog stengiausi susidaryti bendrą vaizdą, neutralų, objektyviai įvertintą, kad vieną akimirką patikėčiau, jog esu saugi, esu aukščiau už visą to mūsų lauko nebaudžiamumą.

Tada pajutau atkaklų į mane įbestą žvilgsnį. Atsigrežiau ir išvydau jauną vyrą dukslu hipišku megztiniu. Nežinau, kodėl, bet tuoj pamaniau, kad jo veidas panašus į voverės. Juodos linksmos mažos akutės, judri nosis ir dantys riešutams triauškinti. Tikra likimo pasiuntinio galva. Jis įdėmiai žiūrėjo į mane.

– Sveika!

– Labas vakaras.

– Aš – Kevenas, o tu?

– Žiuli.

– Tu Žeromo draugė?

– Kaip ir visi, esantys šį vakarą čia.

– Sakyk, Žiuli, kokią didžiausią kvailystę esi padariusi gyvenime?

Mane išmušė iš vėžių ne tiek klausimas, kiek atsakymai, iškart šmėstelėję galvoje. Būčiau galėjusi jam papasakoti, kaip syki, bėgdama laiptais žemyn, vilkausi megztinį ir apgailėtinai griuvau neišlaisvinusi galvos ir neištraukusi rankų iš rankovių. Ranka lūžo, du šonkauliai įskilo, o mėlynė ant smakro išnyko po gero mėnesio. Būčiau galėjusi jam atsakyti, kad tai atsitiko tada, kai, taisydama į elektros lizdą įkištą kištuką, bandžiau abiem rankom prisukti varžtą prie pagrindo ir man šovė gera mintis laidus palaikyti tarp lūpų. Kokią valandą viską mačiau geltonai.

Būčiau galėjusi jam duoti penkiasdešimt atsakymų, tokių pat juokingų, bet nieko nepasakiau. Jo klausimas mane paveikė kaip antausis. Nežinau, kas buvo tas Kevenas, beje, man rodos, aš jam daugiau nepasakiau nė žodžio, bet mano galva ėmė kunkuliuoti. Didžiausia kvailystė, kurią padariau gyvenime? Reikėjo pagalvoti, nes jų buvo nemažai. Galėjau surašyti jas pagal abėcėlę arba chronologine tvarka – pasirinktinai. Viena buvo aišku: šį kartą turėjau atsakyti pati sau. Neišsisuksiu. Mano smegenys nepaliko man jokio atsarginio išėjimo. Sakytum, tai buvo ženklas susidurti akis į akį su egzistenciniu klausimu, nuo kurio per ilgai išsisukinėjau...

Tada sau tariau, kad atsakysiu sąžiningai, teisingai. Todėl ateinu pas jus. Papasakosiu jums didžiausią kvailystę, kurią padariau gyvenime.

3

Mėgstu savo gatvę. Čia vyksta tikras gyvenimas, tvyro tam tikra atmosfera. Pastatai senoviški, neaukšti, balkonai pilni augalų, dviračių, šunų. Dėl parduotuvių – čia esi puikiausiai aptarnaujamas. Rasi visko: nuo knygynėlio iki skalbyklos. Tai nėra plati eismo arterija, taigi tie, kurie į ją užsuka, turi kokį nors reikalą. Esama nedidelio nuolydžio į vakarus. Kai leidžiasi saulė, gali pagalvoti, kad toliau, apačioje, yra uostas, horizontas, jūra, nors iki artimiausios pakrantės – keli šimtai kilometrų. Užaugau už dviejų kvartalų nuo čia. Kai tėvai išėję į pensiją išvažiavo ir įsikūrė šalies pietvakariuose, aš panorau pasilikti. Visus čia pažįstu ir jaučiuosi esanti namuose. Išvažiuoti panorau vienintelį kartą – kai išėjo Didjė. Per daug prisiminimų – ypač per daug blogų prisiminimų apie jį. Bet labai greitai viršų paėmė gerieji. Žaviuosi tais, kurie važiuoja atrasti pasaulio, tais, kurie susikrauna lagaminus, kad pagyventų metus Čilėje, tomis, kurios išteka už australo, tais, kurie nusiperka lėktuvo bilietą ir nuskrenda kažį kur. Aš negaliu. Man reikia mano atramos taškų, mano pasaulio, o ypač tų, kurie tame pasaulyje gyvena. Iš tikrųjų, aš lengvai

prisirišu. Man gyvenimas pirmiausia yra tie, kurie yra šalia. Dievinu savo šeimą, bet ją matau du kartus per metus, o su draugais susitinku beveik kasdien. Kasdienybė, kuria dalijiesi su bičiuliais, dažnai stipresnė už giminystės ryšį. Šiai keistai šeimai priklauso net mano kepėja ponja Beržero. Ji mato mano nuotaiką, kalba su manim, pažįsta nuo mažens, ir aš žinau, kad kartais, nepaisydama mano amžiaus, dar dvejoja, ar nepaduoti man saldainio su graža. Jos parduotuvė kaip tik šalia Mochamedo krautuvės, bakalėjos, kuri, beje, vadinasi „Pas Mochamedą“. Ji visada atidaryta. Tai jau trečias Mochamedas, kurį pažįstu. Manau, kad iš tikrųjų tik pirmasis vadinosi tuo vardu, o tie, kurie vėliau ją perėmė, mieliau sutiko taip pat pasivadinti nei keisti iškabą.

Kuo tolyn žingsniuoju gatve, tuo geriau jaučiuosi. Jei kada nors prarasiu laiko pojūtį, jei išprotėsiu, turėsiu puikią priemonę sužinoti, kokia yra savaitės diena. Tai kinų užteigęs savininko pono Pingo vitrina. Kartais savęs klausiu, kažin, ar tik jo vardas taip pat nebus išgalvotas. Per penkerius metus jis iš tiesų nepatobulino savo prancūzų kalbos, bet esu veik įsitikinusi, kad tai jo prisiimtas įvaizdis. Kad sužinotum savaitės dieną, gana perskaityti, kas rašoma jo vitrinoje: penktadieniais jis daro didelę nuolaidą šviežioms krevetėms. Šeštadieniais – keptoms su druska ir pipirais. Sekmadieniais krevetės būna su penkiais prieskoniais. Pirmadieniais – su saldžiarūgščiu padažu, ypač rūgščiu. Antradieniais – su Sičuanu pipirais, o trečiadieniais – su pačiu velniu. Jei atvažiuosite į šį rajoną, niekada jų nepirkite po sekmadienio. Sykį, kai buvau ką tik įsikrausčiusi, jų užsisakiau trečiadienio vakarą. Sirgau kaip šuo. Tris dienas gyvenau vien tualete. Galiausiai įsidėmėjau krevetėlių kalendorių.

Šį pirmadienį, kai grįžau, dar buvo šviesu ir nekaršta. Mėgavausi šia valandėle. Eidama pro Natali namą pamačiau languose šviesą. Artėjant prie savo namų apėmė jausmas, koks būna, kai pavargusias kojas sukiši į mėgstamiausias minkštas šlepetes. Po trijų dienų pas Karolę aš pagaliau vėl atsidūriau savo vietoje, savo žemėse. Manau, kad net tas stuobrys Didjė šitai žinojo, todėl nenorėjo grįžti į mūsų rajoną. Mochamedas artistiškais judesiais krovė abrikosus.

– Labas vakaras, panele Žiuli.

– Labas vakaras, Mochamedai.

Eidama prie namo durų, viską mačiau esant, kaip ir turi būti. Surinkau kodą, pastūmiau vieną durų pusę ir žengiau tiesiai prie pašto dėžučių. Atidariau savo dėžutės dureles. Dvi sąskaitos ir reklama. Ant voko stambiomis raidėmis buvo užrašyta, kad galiu laimėti katei maisto vieniems metams. Neturiu katės ir dar nevalgau maltinukų. Paskui jie mums siūlys taupyti popierių, kad išgelbėtume planetą. Jeigu jie liautųsi mus tuose popieriuose skandinę...

Uždarydama dureles pamačiau pavardę ant gretimos pašto dėžutės. Žinojau, kad pora iš ketvirto aukšto išvyko gimus antram vaikui, bet neįtariau, kad jau atsikraustė naujas gyventojas, „p. Rikardo Patatra“. Na ir pavardė. Gali pagalvoti, kad šiame rajone įsikūrė cirkas ir čia nusprendė apsigyventi klounas... Rimtai, nedera šaipytis, bet vis dėlto. Kelias sekundes vis skaičiau naujojo gyventojų pavardę su kvaila plačia šypsena. Pirmą kartą ši savaitgalį šypsojau.

Užlipau į savo butą. Paskambinau Karolei norėdama pasakyti, kad laimingai grįžau ir kad aukštas brunetas, sėdėjęs traukinyje priešais mane, nebandė – tikrai nieko gero – manęs suviloti. Įjungiau skalbyklę. Palindau po dušu, ir atspėkit,

apie ką galvojau! Man iš galvos nėjo ta pavardė. Kiek metų galėjo turėti tasai Rikardo Patatra? Koks jo veidas? Kai tokia pavardė, sutikit, vaizduotė išiliepsnoja. Jei vienu aukštu aukščiau būtų apsigyvenęs Fransua Diubua, atrodytų, kad viską apie jį žinai, nors gal ir apsiriktum. Beje, iš tikrųjų, dabar prisimenu, pažinojau vieną tokį Fransua Diubua iš pradinės mokyklos baigiamosios klasės, o paskutinį kartą girdėjau apie jį kalbant gėlių pardavėją: ji ramino jo motiną, nes jis buvo nuteistas dvejiems metams lygtinai ir turėjo sumokėti didelę baudą už tai, kad prekiaavo atskiestu alyvuogių aliejumi. Tai-gi... Bet Rikardo Patatra vis dėlto kas kita. Skamba išdidžiai, skamba stipriai, tarsi tai būtų pavardė kokio nuotykių ieškotojo argentiniečio, ginančio orangutanus, arba kavos pupelių spraginimo dideliame aukštyje išradėjo, arba žymaus ispanų mago, kuris išvyko iš tėvynės todėl, kad persmeigė špagomis savo partnerę ir niekaip nesugebėjo atsigausti, nes buvo slapta ją įsimylėjęs. Ta paprasta pavardė kalba apie daugybę dalykų, tik ne apie banalų namo kaimyną. Ir staiga, prausdamasi po dušu, gyvenime atradau naują tikslą: sužinoti, kaip jis atrodo. Užsukau vandenį ir nusikabinau rankšluostį. Tada išgirdau žingsnius laiptų aikštelėje. Puoliau žiūrėti pro durų akutę, ar ne jis lipa aukštyn. Iškart šokau kaip pamišusi ir paslydau. Jei man patiktų lengvų žodžių žaismas, būčiau galėjusi pasakyti „patatra“, bet veikiau tai buvo „bumbt“. Gulėjau nuoga ant grindų, išsitiesusi kaip ilga ir varstoma nenusakomų skausmų. Kokia kvaiša! Niekada nemačiau to žmogaus, o jis jau privertė mane pasielgti kvailai. Tai buvo pirmas kartas. Bet ne paskutinis ir ne blogiausias.